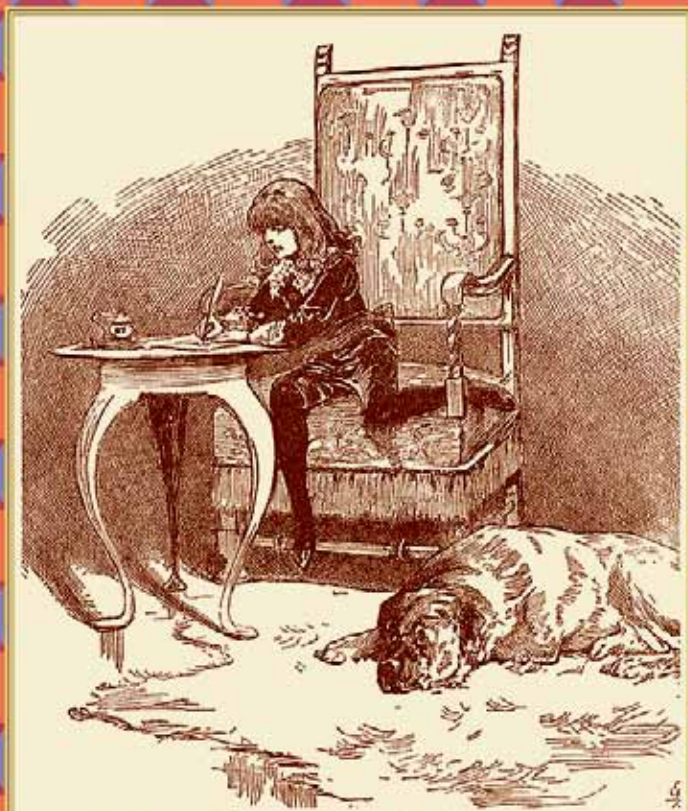

FRANCES HODGSON BURNETT

Mažasis lordas
Fontlerojus

Alma littera

Didelė staigmena

ats Sedrikas apie tai ničnieko nežinojo. Niekados jam apie tai net nebuvo užsiminta. Jis žinojo, kad jo tėvelis buvo anglas, nes taip jam sakė jo mama. Bet tėvelis mirė, kai jis buvo dar toks mažas, jog nedaug ką galėjo apie jį atsiminti. Nebent tai, kad jis buvo aukštas, žydromis akimis, ilgais ūsais ir kad būdavo smagu, kai jis ant peties nešiodavo jį po kambary. Tėveliui mirus, Sedrikas suprato, kad su mama geriau apie jį nekalbėti. Tėčiui susirgus, Sedrikas buvo išsiųstas kitur, o kai grįžo, viskas jau buvo baigta, o jo motina, kuri taip pat negalavo, vos pasėdėdavo krėsele ties langu. Ji buvo išblyškusi ir sulysusi, visos duobutės dingusios iš jos gražaus veido, tik plačiai ir liūdnei žvelgė akys, o pati vilkėjo juodais drabužiais.

– Brangiausioji, – tarė Sedrikas (jo tėtis visada ją taip vadindavo, tai ir jis taip išmoko), – Brangiausioji, ar tėčiui geriau?

Jis pajuto, kaip dreba jos rankos, ir todėl atsuko garbanotą galvelę ir pažvelgė jai į veidą. Jame buvo kažkas, iš ko jis pajuto, kad ji tuoj pravirks.

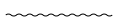
Tada jo mylinti širdelė staiga pasakė, kad jis padarys geriau, jei abiem rankom apkabins jos kaklą, pabučiuos ir priglaus švelnų savo skruostelį prie jos veido. Jis taip ir padarė, o ji priglaudė savo veidą prie jo peties ir ilgai graudžiai verkė.

– Taip, jis sveikas, – kūkčiojo ji, – jis visiškai sveikas, bet mudu... mudu nieko daugiau nebeturim, tik vienas kitą. Daugiau ničnieko.

Nors jis buvo mažas, tačiau suprato, kad jo aukštas gražus jaunas tėvelis niekada nebegriš. Suprato, kad jis mirė, kaip mirdavo ir kiti žmonės, tai jis jau buvo girdėjęs, nors pats gerai nesuprato tos keistos jėgos, kuri atnešė šitą liūdesį. Kadangi jo motutė vis verkdavo, kai jis primindavo tėvelį, tai slapta pasiryžo jai apie tai daugiau nekalbėti. O be to, jis suvokė, kad geriau neleisti jai sėdėti tyliai, be garso ir judesio žiūrint į ugnį arba pro langą. Jis ir jo mama pažinojo labai nedaug žmonių ir gyveno labai vieniši, nors Sedrikas nežinojo, kad jis yra vienišas, kol paaugo ir išgirdo, kodėl jų niekas nelanko. Jis sužinojo, kad jo mama buvo našlaitė, vienui viena pasaulyje, kai tėvelis ją vedė. Ji buvo labai graži ir gyveno pas vieną turtingą, seną poniją kaip kompanionė. Vieną dieną kapitonas Sedrikas Erolis, viešėdamas tuose namuose, pamatė ją bėgančią laiptais su ašaromis akyse. Ir ji atrodė tokia meili, nekalta ir nelaiminga, kad kapitonas jos negalėjo užmiršti. Įvyko daug keistų dalykų, juodu gerai susipažino, švelniai įsi-

mylėjo ir susituokė, nors jų vestuvės daugeliui žmonių sukėlė apmaudą. Tačiau labiausiai dėl to širdo kapitono tėvas, kuris gyveno Anglijoje. Tai buvo labai turtingas ir garsus senas didikas, tačiau blogo būdo ir labai nemėgo Amerikos ir amerikiečių. Jis turėjo du sūnus, vyresnius už kapitoną Sedriką. Pagal įstatymą vyriausiasis iš jų turėjo paveldėti šeimos titulą ir dvarus, kurie buvo labai dideli ir gražūs. Jei vyriausiasis sūnus būtų miręs, tai paveldėtoju būtų tapęs antrasis. O kadangi kapitonas Sedrikas buvo didelės šeimos narys, jis nedaug teturėjo vilties pasidaryti turtingas.

Bet atsitiko taip, kad gamta davė jauniausiajam sūnui tokių dovanų, kurių pašykštėjo vyresniesiems broliams. Sedrikas turėjo gražų veidą ir nuostabiai stiprią, grakščią figūrą. Jis mokėjo linksmai šypsotis ir gražiai kalbėti, buvo narsus ir kilnus, turėjo labai gerą širdį ir, atrodė, kad kiekvienas jį gali pamilti. Visai kitokie buvo jo vyresnieji broliai, nė vienas iš jų nebuvo nei gražus, nei meilus, nei išmintingas. Kai jiedu mokėsi Itone, nebuvo mėgstami; lankydami koledžą visai nesirūpino mokslais, tinginavo, tuščiai leido laiką, švaistė pinigus ir beveik neturėjo tikrų draugų. Senasis grafas, jų tėvas, nuolatos jais nusi-vildavo ir sulaukdavo tik nemalonumų. Įpėdinis nedarė garbės jo kilniam vardui ir buvo matyti, kad iš jo neišeis nieko gera, o tik savanaudis ir veltėdis, žmogus be charakterio, be jokių vyriškų ir kilnių savybių. Labai liūdna, galvodavo senasis grafas, kad trečiasis sūnus, kuris gauna tik tokią nedidelę dalį, yra vienintelis iš visų trijų, kurį gausiai apdovanojo gamta; tik jis ir meilus, ir stiprus, ir

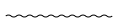

gražus. Kartais tėvas net nekėsdavo šio puikaus jaunuolio, nes jam atrodė, kad tik jis turi visas geriausias savybes, kurios turėtų puošti žymaus titulo ir didelių dvarų paveldėtoją. Ir vis dėlto savo išdidžios, atkaklios, senos širdies gilumoje jis negalėjo nesirūpinti sūnumi. Kartą pykčio pagautas išsiuntė jį į Ameriką. Grafas manė, kad jį išsiuntęs, kurį laiką galės nesibaiminti nuolat lygindamas su broliais, kurie tuo metu savo nežabotu elgesiu teikė jam daug rūpesčių.

Bet maždaug po šešių mėnesių jis pradėjo jaustis vienišas ir slapta ilgėjosi sūnaus. Todėl parašė kapitonui Sedrikui ir įsakė jam grįžti namo. Jo laiškas kelyje apsilenkė su kapitono laišku tėvui, kuriame jis rašė, kad mylįs nuostabią amerikietę ir ketinąs ją vesti. Gavęs laišką, grafas pašėlusiai supyko. Nors ir labai pikto būdo, tačiau niekada gyvenime jis nebuvo taip siutęs, kaip siautėjo perskaitęs kapitono laišką. Jo tarnas, tuo metu buvęs kambaryje, manė, kad jo šviesybę ištikis apopleksijos smūgis, taip jis buvo perpykęs. Visą valandą niršo kaip tigras, o paskui atsisėdo ir parašė sūnui. Jis įsakė niekada nebesiartinti prie savo senosios giminės ir nerašyti nei tėvui, nei broliams. Jis parašė, kad kapitonas gali gyventi, kaip nori, ir mirti, kur nori, nes jis amžinai išvejamas iš šeimos, ir tegu nesitiki pagalbos iš savo tėvo, kol jis gyvas.

Kapitonas labai nuliūdo, perskaitęs laišką. Jis buvo labai prisirišęs prie Anglijos ir švelniai mylėjo gražią pilį, kur buvo gimęs. Jis mylėjo ir savo tulžingą, seną tėvą ir visada užjausdavo jį nevilties valandą. Bet dabar jis žinojo, kad iš tėvo niekuomet nebesulauks nieko gero. Iš karto

jis net nesuvokė ką daryti. Darbo jis nemokėjo, o verslui neturėjo jokio patyrimo, tačiau jam nestigo drąsos ir pasiryžimo. Jis pardavė savo Anglijos kariuomenės karininko patentą, šiek tiek pavargęs, rado vietą Niujorke ir vedė. Senasis gyvenimas Anglijoje labai skyrėsi nuo dabartinio, bet jis buvo jaunas, laimingas ir tikėjosi, kad sunkiu darbu pasieks sėkmę ateityje. Ramioje gatvėje jis turėjo nedidelius namelius, kur gimė jo mažas sūnelis. Viskas čia buvo paprasta, tačiau taip linksma ir malonu, kad jis nė akimirką nesigailėjo, jog vedė gražią turtingos, senos ponios kompanionę. O nesigailėjo todėl, kad ji buvo švelni būtybė. Jis mylėjo ją, o ji mylėjo jį. Iš tikrųjų tai buvo tokia moteris, kad nors prie žaizdos dėk, o jų sūnelis panašus tiek į ją, tiek į tėvą. Nors jis gimė tokiuose menkuose ir neturtinguose nameliuose, vis dėlto atrodė, kad nėra už jį laimingesnio vaiko. Jis visada buvo sveikas ir niekam nekėlė jokių rūpesčių. Antra, buvo tokio švelnaus ir meilaus būdo, jog kiekvienas juo gėrėjosi. O trečia, jis buvo gražus, kaip iš paveikslėlio. Ne taip, kaip kiti vaikai, kurie gimsta be plaukų, jis atėjo į šį pasaulį su kuodeliu švelnių, minkštų, aukso spalvos plaukelių. Suėjus šešiams mėnesiams, jų galai susigarbanojo ir išdriko palaidomis garbanėlėmis. Jis turėjo dideles rudas akis su ilgomis blakstienomis ir meilų veidelį. Jo nugara buvo tokia stangri, o kojos tokios dailios ir tvirtos, kad devynių mėnesių jis jau išmoko vaikščioti. Jis buvo toks geras, jog buvo vienas džiaugsmas bendrauti su juo. Atrodė, tarsi jaustų, kad visi aplinkui yra jo bičiuliai. Jei gatvėje kas nors pašnekindavo jį sėdintį vežimėlyje, savo rudomis akimis meiliai ir rimtai pažvelgdavo į pra-

eivį, o nueinantį palydėdavo švelnia draugiška šypsena. Ir dėl to tarp tylios gatvės kaimynų, kur jie gyveno, nebuvo nė vieno, kuris neapsidžiaugtų jį pamatęs ir su juo pasikalbėjęs, – net krautuvininkas prie kampo, kurį visi laikė šiurkščiausiu žmogumi pasaulyje. Sulig kiekvienu mėnesiu Sedrikas darėsi gražesnis ir įdomesnis.

Kai paaugo tiek, kad galėjo išeiti su aukle, tempdamas paskui save mažą vežimėlį, apsivilkęs trumpą, baltą, škotišką sijonuką ir ant savo gelsvų garbanotų plaukų užsidėjęs baltą skrybėlaitę, jis atrodydavo toks gražus, stiprus ir skaistus, jog patraukdavo kiekvieno dėmesį. Parėjusi namo, auklė pasakodavo jo motinai apie turtingas ponias, kurios sustabdydavo savo karietas, kad galėtų jį pamatyti ir pašnekinti; ir kaip jos džiaugdavosi, kad jis kalbasi su jomis taip, tarsi jas pažinodamas nuo pat gimimo. Jo didžiausias žavumas ir buvo tas nuoširdus nepaprastas būdas be jokios baimės bičiuliautis su žmonėmis. Man rodos, tai sklido iš jo kupinos pasitikėjimo prigimties. Jo gera širdelė kiekvieną užjautė ir troško, kad kiekvienas būtų toks laimingas, koks buvo jis pats. Šis troškimas labai greitai išmokė jį suprasti žmonių jausmus. Galbūt ši jo savybė atsirado todėl, kad jis itin daug laiko praleisdavo su savo tėčiu ir mama, kurie vienas kitą mylėjo, gerbė, buvo švelnūs ir dori. Jis niekada negirdėjo namuose nemalonaus ar nemandagaus žodžio. Jis visada buvo mylimas, glamonėjamas, su juo elgėsi meiliai, todėl jo vaikiška siela buvo kupina švelnumo ir nekaltų, švelnių jausmų. Jis visada girdėdavo, kad jo mamą vadina gražiais, maloniais vardais, tai ir jis ją taip vadino. Jis visada matydavo, kaip

tėtis ją globoja ir kaip rūpestingai su ja elgiasi, todėl ir jis buvo jai švelnus.

Kai jis suprato, kad tėtis nebegriš, ir pamatė, kokia liūdna jo mama, pamažu jo mažoje širdelėje kilo mintis, jog jis turi daryti viską, kad ji būtų laiminga. Jis buvo dar tik vaikas, tačiau ši mintis bematant ateidavo jam į galvą, kai tik jis ropšdavosi jai ant kelių ir bučiuodavo ją, priglaudęs savo garbanotą galvelę prie jos kaklo, arba kai atnešdavo jai parodyti savo žaisliukus ir knygas su paveikslėliais, arba kai jai gulint ant sofos tyliai susigūždavo prie šono. Jis dar nebuvo toks didelis, kad suvoktų ką daryti, tad darė, ką mokėjo, o tai buvo jai didesnė paguoda, negu jis galėjo įsivaizduoti.

– Ak, Mere! – išgirdo jis, kai ji vieną kartą sakė savo senai tarnaitai. – Aš žinau, kad jis bando padėti man savo tyrumu – žinau, kad bando. Kartais jis žiūri į mane švelniu, nuostabiu žvilgsniu, tarytum gailėtūsi manęs, o paskui ateina pas mane, glamonėja arba ką nors rodo. Jis yra tikras mažas žmogus. Aš iš tikrųjų manau, kad jis žino, ką daro.

Paaugęs jis turėjo gan daug įvairių mažų keistenybių, kurios džiugino ir domino žmones. Motinai jis buvo toks geras draugas, jog kito jai beveik ir nereikėjo. Jiedu kartu vaikščiojo, kartu kalbėjosi ir kartu žaidė. Paskui jis mėgdavo vakarais gulėti ant kilimo prie židinio ir garsiai skaityti pasakas, o kartais storas knygas, kurias paprastai skaito suaugusieji, o kartais – net laikraštį. Tokiais atvejais Merė, būdama virtuvėje, girdėdavo, kaip ponias Erol patenkinta juokiasi iš tų keistų dalykų, kurių jis prikalbėdavo.

– Ir iš tikrųjų, – pasakojo Merė krautuvininkui, – niekas neištveria nesijuokęs iš jo keistų įpročių ir kalbų, tarsi jis būtų koks senis! Atėjo į virtuvę tą vakarą, kai buvo išrinktas naujasis prezidentas, ir atsistojo prieš ugnį. Atrodė kaip iš paveiksluko, rankutes susikišęs į kišenes, o nekaltas veidelis buvo rimtas kaip teisėjo. Jis ir sako man: „Mere, – sako jis, – man taip baisiai rūpi rinkimai. Aš esu publikonas, kaip ir mano Brangiausioji. O tu ar publikonė, Mere?“ – „Truputį gaila, – sakau, – bet aš esu dimokratų šalininkė!“ Jis žiūri į mane tokiu žvilgsniu, kad širdį veria, ir sako man: „Mere, jie nustums kraštą į prapultį.“ Nuo tol nepraleidžia nė dienos, nepasiginčijęs su manim, kad pakeistų mano politinę nuomonę.

Merė buvo labai prisirišusi prie jo ir labai juo didžiavosi. Pas motiną ji tarnavo nuo pat jo gimimo. Po jo tėvo mirties ji buvo virėja, tarnaitė, auklė ir kas tik nori viename asmenyje. Ji didžiavosi jo grakščiu, stipriu kūneliu ir jo geru elgesiu, o ypač šviesiais, garbanotais plaukais, kurie bangavo virš kaktos ir žaviomis sruogomis krito ant pečių. Ji mielai sutiko dirbti nuo aušros ligi išnaktų, padėdama jo mamai siūti drabužėlius ir juos tvarkyti.

– Ar ne ristokratas? – sakydavo ji. – Dievaži, aš norėčiau pamatyti nors vieną vaiką iš Penktosios aveniu, kuris atrodytų taip kaip jis ir vaikšiotų taip gražiai kaip jis. Kiekvienas vyras, moteris ar vaikas atsigręžę žiūri į jį, nors jis vilki tik juodo aksomo švarkelį, pasiūtą iš senos ponios suknelės. Galvutę laiko iškėlęs, o garbanos draikosi ir blizga. Jis atrodo tarsi mažas lordas.